

Rolnummer 5138
Arrest nr. 63/2012 van 10 mei 2012

A R R E S T

In zake : de prejudiciële vraag betreffende artikel 1412*bis*, § 4, tweede lid, van het Gerechtelijk Wetboek, gesteld door de Rechtbank van eerste aanleg te Brussel.

Het Grondwettelijk Hof,

samengesteld uit de voorzitters R. Henneuse en M. Bossuyt, en de rechters E. De Groot, L. Lavrysen, A. Alen, J.-P. Snappe, J.-P. Moerman, E. Derycke, J. Spreutels, T. Merckx-Van Goey, P. Nihoul en F. Daoût, bijgestaan door de griffier P.-Y. Dutilleux, onder voorzitterschap van voorzitter R. Henneuse,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

*   *

I. *Onderwerp van de prejudiciële vraag en rechtspleging*

Bij vonnis van 24 maart 2011 in zake het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest tegen de Belgische Staat, waarvan de expeditie ter griffie van het Hof is ingekomen op 14 april 2011, heeft de Rechtbank van eerste aanleg te Brussel de volgende prejudiciële vraag gesteld :

« Schendt artikel 1412*bis*, § 4, tweede lid, van het Gerechtelijk Wetboek, dat bepaalt dat het bij verstek gewezen vonnis uitgesproken naar aanleiding van verzet tegen beslag op de goederen die toebehoren aan een publiekrechtelijke rechtspersoon niet vatbaar is voor verzet, de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, al dan niet in samenhang gelezen met artikel 6 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, in die zin geïnterpreteerd dat het het recht op verzet van de veroordeelde partij die verstek heeft laten gaan, beperkt tot vorderingen die losstaan van die bedoeld in artikel 1412*bis* van het Gerechtelijk Wetboek, zoals een vordering met betrekking tot de toekenning van schadevergoeding ? ».

Memories zijn ingediend door :

- de Brusselse Hoofdstedelijke Regering;
- de Ministerraad.

De Ministerraad heeft een memorie van antwoord ingediend.

Op de openbare terechtzitting van 18 april 2012 :

- zijn verschenen :

. Mr. C. Molitor tevens *loco* Mr. J. Bourtembourg, advocaten bij de balie te Brussel, voor de Brusselse Hoofdstedelijke Regering;

. Mr. L. Burnon *loco* Mr. P. Coenraets, advocaten bij de balie te Brussel, voor de Ministerraad;

- hebben de rechters-verslaggevers J.-P. Moerman en T. Merckx-Van Goey verslag uitgebracht;

- zijn de voornoemde advocaten gehoord;

- is de zaak in beraad genomen.

De bepalingen van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof met betrekking tot de rechtspleging en het gebruik van de talen werden toegepast.

II. De feiten en de rechtspleging in het bodemgeskil

Op 29 augustus 2006 laat het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest twee uitvoerende roerende beslagen leggen op vier militaire autovoertuigen die toebehoren aan de federale overheid. Het Gewest is van mening dat die goederen kennelijk niet nuttig zijn voor de uitoefening van de taak van de federale overheid of voor de continuïteit van de openbare dienst.

Op 28 september 2006 doet de federale overheid verzet tegen die beslagen, waarbij ze het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest dagvaardt om op 9 oktober 2006 voor de beslagrechter te Brussel te verschijnen. De federale overheid vordert de opheffing van die beslagen, alsook de veroordeling van het Gewest tot het vergoeden van de schade die voortvloeit uit het onverantwoorde karakter van het beslag.

Het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest verschijnt niet op de terechtzitting van 9 oktober 2006. Op 23 oktober 2006 spreekt de beslagrechter te Brussel twee verstekvonnissen uit, waarbij hij de opheffing beveelt van beide beslagen en het Gewest in beide gevallen ertoe veroordeelt aan de federale overheid een schadevergoeding van 2 500 euro te betalen wegens « tergend en roekeloos geding ». Op 22 november 2007 tekent het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest tegen die twee vonnissen verzet aan.

De beslagrechter wordt verzocht uitspraak te doen over die beroepen en merkt op dat er, met toepassing van artikel 1412*bis*, § 4, tweede lid, van het Gerechtelijk Wetboek, geen verzet kan worden ingesteld tegen beide voormelde vonnissen, zelfs in zoverre het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest daarin tot de voormelde schadevergoedingen wordt veroordeeld. Hij is van oordeel dat die wetsbepaling een discriminerend verschil in behandeling zou kunnen instellen onder beslagleggende schuldeisers die bij verstek worden veroordeeld tot het betalen van schadevergoeding wegens onrechtmatig beslag, naargelang het in beslag genomen goed al dan niet toebehoort aan een in artikel 1412*bis* van het Gerechtelijk Wetboek bedoelde publiekrechtelijke rechtspersoon, en bijgevolg afbreuk zou kunnen doen aan de rechten van de schuldeiser die beslag legt op een openbaar goed en die een dergelijke veroordeling wenst te betwisten. De beslagrechter te Brussel beslist dus, op vordering van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest, aan het Hof de hiervoor weergegeven prejudiciële vraag te stellen.

III. In rechte

- A -

A.1.1. De Brusselse Hoofdstedelijke Regering zet uiteen dat artikel 1412*bis*, § 4, tweede lid, van het Gerechtelijk Wetboek de artikelen 10 en 11 van de Grondwet schendt.

Uit de parlementaire voorbereiding van de in het geding zijnde bepaling leidt zij af dat het daarin uitgedrukte verbod om verzet te doen ten doel heeft de snelheid van de beslagprocedure te verzekeren, opdat met name snel de opheffing wordt bevolen van een foutief beslag dat de beslagen schuldenaar belet vrij over zijn goederen te beschikken.

Zij gaat ervan uit dat die bepaling een verschil in behandeling invoert tussen twee categorieën van personen die bij verstek worden veroordeeld tot het betalen van schadevergoeding: enerzijds, diegenen die, met toepassing van artikel 1047, eerste lid, van het Gerechtelijk Wetboek, verzet kunnen doen tegen het vonnis waarbij ze worden veroordeeld, en, anderzijds, de personen die geen verzet kunnen doen tegen het vonnis uitgesproken naar aanleiding van het verzet tegen beslag bepaald in artikel 1412*bis*, § 4, van het Gerechtelijk Wetboek.

De Brusselse Hoofdstedelijke Regering betoogt dat dat verschil in behandeling de rechten van de betrokken partijen op onevenredige wijze beperkt.

A.1.2. De Brusselse Hoofdstedelijke Regering merkt vervolgens op dat de aard van de procedure een redelijk criterium van onderscheid is.

Zij is evenwel van mening dat het verbod voor de beslagleggende schuldeiser om verzet te doen tegen de beslissing van de beslagrechter die, op verzet tegen beslag gedaan door de beslagen schuldenaar, de eerste ertoe

veroordeelt de schade te vergoeden die voortvloeit uit een onrechtmatig beslag, onevenredig is ten opzichte van de nagestreefde doelstelling. Zij verduidelijkt in dat verband dat de wil om de duur van de eigenlijke beslagprocedure te beperken, geenszins een dergelijke ontzegging van de uitoefening van het recht van beroep ten nadele van de beslagleggende schuldeiser vergt.

A.1.3. De Brusselse Hoofdstedelijke Regering gaat ten slotte ervan uit dat de in het geding zijnde bepaling slechts bestaanbaar met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet kan worden geacht, indien zij in die zin wordt geïnterpreteerd dat zij de bij verstek veroordeelde beslagleggende schuldeiser toestaat verzet te doen tegen enkel dat gedeelte van het verstekvonnis waarbij hij wordt veroordeeld tot betaling van schadevergoeding wegens het onrechtmatig geachte karakter van het beslag, met uitsluiting van het gedeelte van het vonnis dat het eigenlijke beslag betreft.

A.2.1. De Ministerraad merkt in de eerste plaats op dat de prejudiciële vraag ontkennend dient te worden beantwoord indien de in het geding zijnde bepaling in die zin wordt geïnterpreteerd dat zij het recht op verzet van de partij die wordt veroordeeld op grond van een vordering die losstaat van die welke worden bedoeld in artikel 1412*bis* van het Gerechtelijk Wetboek, niet beperkt.

In dat verband merkt hij op dat de in het geding zijnde bepaling niet in die zin zou kunnen worden geïnterpreteerd dat zij toelaat slechts tegen bepaalde gedeeltes van het verstekvonnis verzet aan te tekenen, zo niet zal de duur van de beslagprocedure worden verlengd.

A.2.2. De Ministerraad is van mening dat, zelfs indien de in het geding zijnde bepaling in die zin wordt geïnterpreteerd dat zij het recht op verzet van de partij die wordt veroordeeld op grond van een vordering die losstaat van die welke worden bedoeld in artikel 1412*bis* van het Gerechtelijk Wetboek, beperkt, de prejudiciële vraag ontkennend dient te worden beantwoord.

Uit de parlementaire voorbereiding van artikel 1412*bis* van het Gerechtelijk Wetboek leidt hij af dat de voornaamste doelstelling van de in het geding zijnde bepaling de vermindering van de duur van de procedure is. Hij betoogt dat de wetgever rekening wenst te houden met het feit dat het verzet tegen beslag waarin in die bepaling is voorzien een schorsende werking heeft en dat de rechter die verzocht wordt uitspraak te doen over dat verzet geen voorlopige tenuitvoerlegging van zijn vonnis kan toestaan.

De Ministerraad gaat ervan uit dat het door de verwijzende rechter opgemerkte verschil in behandeling onder beslagleggende schuldeisers redelijk verantwoord is, rekening houdend met de met de in het geding zijnde bepaling nagestreefde doelstelling. Hij oppert ook dat die bepaling niet op onevenredige wijze de rechten beperkt van de beslagleggende schuldeiser die bij verstek wordt veroordeeld wegens het onrechtmatige karakter van het beslag. Hij legt uit dat verzet tegen die veroordeling de duur van de procedure aanzienlijk zou kunnen verhogen. Hij merkt ook op dat de bekritiseerde maatregel tot gevolg heeft de afwijkingsbepalingen die ten goede komen aan de publiekrechtelijke rechtspersonen, zoals het schorsende karakter van het verzet tegen het beslag en de onmogelijkheid, voor de rechter die uitspraak doet over dat verzet, om de voorlopige tenuitvoerlegging van zijn beslissing toe te staan, in de tijd te beperken.

De Ministerraad voegt eraan toe dat een verschil in behandeling tussen een publiekrechtelijke rechtspersoon en een particulier kan worden verantwoord door het feit dat de eerste de verwezenlijking van het algemeen belang nastreeft en dat het noodzakelijk is de continuïteit van de openbare dienst te waarborgen. Hij onderstreept ook, enerzijds, dat de bekritiseerde maatregel deel uitmaakt van een geheel van regels die van het gemeen recht afwijken en die ertoe strekken te vermijden dat beslagen het bestuurlijke optreden al te lang verlammen en dat onrechtmatig beslag wordt gelegd, en, anderzijds, dat de schuldeiser die het recht van verzet wordt ontzegd, andere waarborgen geniet. Onder verwijzing naar het arrest nr. 32/2003 van het Hof, voert hij bovendien een « beginsel van ondergeschiktheid van elk particulier belang aan het algemeen belang » aan.

De Ministerraad zet bovendien uiteen dat een verzet van de bij verstek veroordeelde beslagleggende schuldeiser dat alleen zou zijn gericht tegen het gedeelte van het vonnis dat geen betrekking heeft op de opheffing van het beslag, de duur van de procedure zou verlengen en een bron zou zijn van praktische moeilijkheden die waarschijnlijk het ogenblik zouden vertragen waarop het bestuur het volle genot van de in beslag genomen goederen zou terugkrijgen.

De Ministerraad doet ten slotte opmerken dat er geen algemeen rechtsbeginsel bestaat dat een dubbele aanleg waarborgt en dat die vaststelling ook geldt voor het verzet, dat, zoals het hoger beroep, een gewoon rechtsmiddel is.

- B -

B.1. Artikel 1412*bis* van het Gerechtelijk Wetboek, ingevoegd bij artikel 1 van de wet van 30 juni 1994 « tot invoering van een artikel 1412*bis* in het Gerechtelijk Wetboek », bepaalt :

« § 1. De goederen die toebehoren aan de Staat, de Gewesten, de Gemeenschappen, de provincies, de gemeenten, de instellingen van openbaar nut en, in het algemeen, aan alle publiekrechtelijke rechtspersonen, zijn niet vatbaar voor beslag.

§ 2. Onverminderd het bepaalde in artikel 8, tweede lid, van de wet van 21 maart 1991 betreffende de hervorming van sommige economische overheidsbedrijven, zijn echter wel vatbaar voor beslag :

1° de goederen ten aanzien waarvan de in § 1 bedoelde publiekrechtelijke rechtspersonen verklaard hebben dat ze in beslag genomen kunnen worden. Deze verklaring moet uitgaan van de bevoegde organen. Ze moet worden neergelegd op de plaatsen die door artikel 42 zijn bepaald voor de betekening van de gerechtelijke akten.

De Koning bepaalt de wijze waarop deze neerlegging geschiedt;

2° bij gebreke van een dergelijke verklaring of wanneer de tegeldemaking van de erin opgenomen goederen niet volstaat tot voldoening van de schuldeiser, de goederen die voor deze rechtspersonen kennelijk niet nuttig zijn voor de uitoefening van hun taak of voor de continuïteit van de openbare dienst.

§ 3. De in § 1 bedoelde publiekrechtelijke rechtspersonen wier goederen overeenkomstig § 2, 2°, in beslag genomen worden, kunnen verzet doen. Ze kunnen aan de beslagleggende schuldeiser andere goederen ter beslagneming aanbieden. Het aanbod is bindend voor de beslagleggende schuldeiser indien het goed op het Belgisch grondgebied gelegen is en de tegeldemaking volstaat tot voldoening van de schuldeiser.

Indien de beslagleggende schuldeiser aanvoert dat niet is voldaan aan de in het vorige lid bedoelde voorwaarden inzake de vervanging van het in beslag genomen goed, wendt de meest gereede partij zich tot de rechter onder de in artikel 1395 gestelde voorwaarden.

§ 4. Verzet kan alleen worden gedaan bij exploit te betekenen aan de beslaglegger, samen met een dagvaarding om te verschijnen voor de beslagrechter. De eis schorst de tenuitvoerlegging en moet, op straffe van verval, worden ingesteld binnen een maand te rekenen van het beslagexploit betekend aan de schuldenaar.

Het vonnis kan niet bij voorraad ten uitvoer worden gelegd. Het is niet vatbaar voor verzet.

De termijn om hoger beroep in te stellen is een maand te rekenen van de betekening van het vonnis. De rechter in hoger beroep doet uitspraak met voorrang boven alle andere zaken. Tegen een bij verstek gewezen arrest kan geen verzet worden gedaan ».

B.2. Uit de motivering en de bewoordingen van de verwijzingsbeslissing alsook uit de feiten van de zaak die aan die beslissing ten grondslag liggen, blijkt dat aan het Hof in de eerste plaats een vraag wordt gesteld over de bestaanbaarheid van artikel 1412*bis*, § 4, tweede lid, tweede zin, van het Gerechtelijk Wetboek, met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet.

Die wetsbepaling zou een verschil in behandeling instellen tussen twee categorieën van schuldeisers die, na uitvoerend beslag op roerend goed te hebben gelegd, naar aanleiding van verzet van de beslagen schuldenaar bij verstek ertoe worden veroordeeld de schade te vergoeden die die schuldenaar heeft geleden wegens het onrechtmatig geachte karakter van dat beslag : enerzijds, diegenen die een goed in beslag hebben genomen dat toebehoort aan een publiekrechtelijke rechtspersoon en waarop artikel 1412*bis*, § 2, van het Gerechtelijk Wetboek van toepassing is, omdat zij van mening zijn dat dat goed voor die rechtspersoon kennelijk niet nuttig is voor de uitoefening van zijn taak of voor de continuïteit van de openbare dienst, en, anderzijds, diegenen die een goed in beslag hebben genomen dat niet toebehoort aan een publiekrechtelijke rechtspersoon.

Alleen de tweeden zouden de mogelijkheid hebben verzet te doen tegen het verstekvonnis waarbij zij ertoe worden veroordeeld de voormelde schade te vergoeden.

B.3.1. De beslagen schuldenaar die geen publiekrechtelijke rechtspersoon is en op wie een uitvoerend beslag op roerend goed betrekking heeft, kan in beginsel tegen dat beslag verzet doen door zijn bezwaar voor de beslagrechter te brengen (artikel 1513 van het Gerechtelijk Wetboek).

Wanneer hij wordt verzocht uitspraak te doen over een dergelijk bezwaar, kan die rechter, indien daartoe grond bestaat, en op vordering van de beslagen schuldenaar, de beslagleggende schuldeiser ertoe veroordelen de schade te vergoeden die het beslag aan de beslagen schuldenaar heeft berokkend, indien blijkt dat dat beslag onrechtmatig is.

Wanneer die veroordeling het gevolg is van een vonnis dat bij verstek wordt uitgesproken wegens de afwezigheid van de beslagleggende schuldeiser, staat het die laatste in beginsel vrij verzet te doen tegen dat vonnis (artikel 1047, eerste lid, van het Gerechtelijk Wetboek).

B.3.2. Een publiekrechtelijke rechtspersoon op wie artikel 1412*bis*, § 2, van het Gerechtelijk Wetboek van toepassing is en die wordt beoogd in een uitvoerend roerend beslag dat betrekking heeft op andere goederen dan die welke het voorwerp hebben uitgemaakt van een verklaring in de zin van artikel 1412*bis*, § 2, 1°, van hetzelfde Wetboek, kan ook tegen dat beslag verzet doen door zijn bezwaar voor de beslagrechter te brengen (artikel 1412*bis*, §§ 3 en 4, van het Gerechtelijk Wetboek).

Wanneer hij wordt verzocht uitspraak te doen over een dergelijk bezwaar, kan die rechter ook, indien daartoe grond bestaat, en op vordering van de beslagen schuldenaar, de beslagleggende schuldeiser ertoe veroordelen de schade te vergoeden die het beslag aan de beslagen schuldenaar heeft berokkend, indien blijkt dat dat beslag onrechtmatig is.

Wanneer die veroordeling het gevolg is van een vonnis dat bij verstek wordt uitgesproken wegens de afwezigheid van de beslagleggende schuldeiser, kan die laatste geen verzet doen tegen dat vonnis (artikel 1412*bis*, § 4, tweede lid, tweede zin, van het Gerechtelijk Wetboek).

B.4. Het verschil in behandeling tussen bepaalde categorieën van personen dat voortvloeit uit de toepassing van verschillende procedureregels in verschillende omstandigheden, houdt op zich geen discriminatie in.

Van discriminatie zou slechts sprake zijn indien het verschil in behandeling dat voortvloeit uit de toepassing van die procedureregels een onevenredige beperking van de rechten van de daarbij betrokken personen met zich zou meebrengen.

B.5. De onmogelijkheid om verzet te doen tegen het vonnis beoogd in B.3.2 wordt opgevat als « een element van rechtszekerheid » (*Parl. St.*, Kamer, 1992-1993, nr. 750/4, p. 10).

B.6. Het behoort tot de beoordelingsbevoegdheid van de wetgever om te bepalen welke rechtsmiddelen tegen de beslissing van een rechter moeten openstaan.

Het verzet is een gewoon rechtsmiddel dat openstaat voor de partij die op regelmatige wijze werd verzocht te verschijnen en die bij verstek is veroordeeld, teneinde vanwege het rechtscollege dat bij verstek heeft geoordeeld, een nieuwe beslissing na een contradictoir debat te verkrijgen.

Dat rechtsmiddel heeft ten doel de persoon die als gevolg van zijn niet-verschijnen mogelijkwijze niet alle elementen van een zaak kent of zich daarover althans niet nader heeft kunnen verklaren, de mogelijkheid te bieden ten volle zijn rechten van verdediging uit te oefenen.

B.7. Aangezien het bij paragraaf 2 van artikel 1412*bis* van het Gerechtelijk Wetboek toegelaten beslag een uitzondering is op het in paragraaf 1 van dat artikel uiteengezette principe, volgens hetwelk de goederen die toebehoren aan publiekrechtelijke rechtspersonen niet vatbaar zijn voor beslag, vermocht de wetgever, wegens de aard van die goederen en het door die personen nagestreefde doel van algemeen belang, ervoor te zorgen dat, in geval van door de publiekrechtelijke rechtspersoon ingestelde vordering tot opheffing van het beslag, die persoon zo kort mogelijk in onzekerheid verkeert over het lot van de goederen die het voorwerp ervan uitmaken. De wetgever heeft aldus bepaald dat de vordering tot verzet moet worden ingesteld binnen een maand te rekenen van het beslagexploot betekend aan de publiekrechtelijke rechtspersoon. Om dezelfde redenen vermocht hij ook redelijkerwijs uit te sluiten dat de beslissing van de beslagrechter vatbaar is voor verzet, zelfs indien zij gepaard gaat met een veroordeling van de schuldeiser tot een schadevergoeding wegens het onrechtmatige karakter van het beslag.

De maatregel heeft voor de schuldeiser geen onevenredige gevolgen aangezien, in geval van opheffing van het beslag bevolen bij een bij verstek gewezen vonnis, dat vonnis niet bij voorraad ten uitvoer kan worden gelegd, de schuldeiser hoger beroep kan instellen binnen een maand te rekenen van de betekening van het vonnis en de rechter in hoger beroep uitspraak moet doen met voorrang boven alle andere zaken.

B.8. Artikel 1412*bis*, § 4, tweede lid, tweede zin, van het Gerechtelijk Wetboek is bestaanbaar met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet.

B.9. Het onderzoek van de bestaanbaarheid van de in het geding zijnde bepaling met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in samenhang gelezen met artikel 6.1 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, leidt niet tot een andere conclusie.

B.10. De prejudiciële vraag dient ontkennend te worden beantwoord.

Om die redenen,

het Hof

zegt voor recht :

Artikel 1412*bis*, § 4, tweede lid, tweede zin, van het Gerechtelijk Wetboek schendt de artikelen 10 en 11 van de Grondwet niet.

Aldus uitgesproken in het Frans en het Nederlands, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof, op de openbare terechtzitting van 10 mei 2012.

De griffier,

De voorzitter,

P.-Y. Dutilleux

R. Henneuse